

1644 (2022-2023) – Nr. 1
ingediend op 23 maart 2023 (2022-2023)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Binnenlands Bestuur,
Gelijke Kansen en Inburgering
uitgebracht door Maaïke De Vreese

over de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne

Samenstelling van de Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en Inburgering:

Voorzitter: Kris Van Dijck.

Vaste leden:

Maaïke De Vreese, Nadia Sminate, Annabel Tavernier, Kris Van Dijck, Paul Van Miert;

Yves Buysse, Chris Janssens, Sam Van Rooy;

Katrien Partyka, Brecht Warnez;

Tom Ongena, Bart Tommelein;

Staf Aerts, An Moerenhout;

Maxim Veys.

Plaatsvervangers:

Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Bert Maertens, Freya Perdaens, Elke Sleurs;

Adeline Blancquaert, Guy D'haeseleer, Kristof Slagmulder;

Koen Van den Heuvel, Hilâl Yalçın;

Stephanie D'Hose, Emmily Talpe;

Celia Groothedde, Jeremie Vaneeckhout;

Kurt De Loor.

Toegevoegde leden:

Lise Vandecasteele.

INHOUD

1.	Toelichting door Jeroen Windey	4
1.1.	Inleiding	4
1.2.	Attesten tijdelijke bescherming	4
1.3.	Enkele kerncijfers	4
1.4.	Inschrijvingen in het onderwijs	5
1.5.	Tewerkstelling	5
1.6.	De toekomst	5
1.7.	Antwoorden op voorafgestelde vragen	6
2.	Vragen en opmerkingen van de commissieleden	7
2.1.	Tussenkost van Tom Ongena	7
2.2.	Tussenkost van Maaïke De Vreese	7
2.3.	Tussenkost van Maxim Veys	8
2.4.	Tussenkost van Staf Aerts	8
3.	Antwoorden van de genodigden	8
3.1.	Antwoorden van Jeroen Windey	8
3.2.	Antwoorden van minister Bart Somers	9
4.	Bijkomende vragen van de commissieleden	10
4.1.	Tussenkost van Maxim Veys	10
4.2.	Tussenkost van Maaïke De Vreese	10
4.3.	Tussenkost van Tom Ongena	11
5.	Aanvullende antwoorden van de genodigden	11

Bijlage: zie de [dossierpagina](#) op www.vlaamsparlement.be

De Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en Inburgering hield op 14 maart 2023 een gedachtewisseling over de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne. Aan de gedachtewisseling werd deelgenomen door Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen en Jeroen Windey, administrateur-generaal van het Agentschap Binnenlands Bestuur, covoorzitter van de Gemengde Ambtelijke Commissie Brussel.

De presentatie is terug te vinden op de [dossierpagina](https://www.vlaamsparlement.be) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

1. Toelichting door Jeroen Windey

1.1. Inleiding

Jeroen Windey zegt dat de oorlog in Oekraïne een jaar bezig is. Door het toekennen van het bijzonder statuut van tijdelijk ontheemden aan Oekraïense vluchtelingen door de Europese Unie moest de Vlaamse overheid snel tot actie overgaan. De taskforce Oekraïne kwam voor de eerste keer samen op 7 maart 2022. Het oorspronkelijke doel was het creëren van 30.000 opvangplaatsen tegen de zomer van 2022. Uiteindelijk werden 27.000 plaatsen gecreëerd, waarvan 22.000 effectief werden gebruikt. Al snel bleek dat meer dan de helft van de gecreëerde plaatsen particuliere opvangplaatsen waren, waarvan een groot deel inwoonplekken. In samspraak met de Vlaamse Regering werd de strategie gewijzigd waardoor meer werd ingezet op de verduurzaming van de huisvestingscapaciteit omdat de instroom daalde. Eind 2022 werden cumulatief meer dan 35.000 plaatsen gecreëerd. Dat was een dynamisch gegeven. Soms verdwenen er plekken en soms kwamen er plekken bij. Systematisch slonk de buffer van opvangplaatsen, maar samen met de gouverneurs en de Vlaamse Ondersteuningsteams werd er continu anticiperend gezocht naar extra opvangplaatsen.

Momenteel is de buffer aan opvangplaatsen nog altijd klein, al levert dat geen grote problemen op. De constante doorheen 2022 is het feit dat de gemeenten heel grote inspanningen leverden om antwoorden te vinden op de nieuwe uitdagingen. Samen met de Vlaamse Regering wordt bekeken hoe aan het subsidiekader verder vorm kan worden gegeven om de inspanningen die nodig blijven te kunnen continueren.

1.2. Attesten tijdelijke bescherming

Tot en met 7 maart 2023 werden 66.565 attesten voor tijdelijke bescherming uitgereikt door de Dienst Vreemdelingenzaken. Sinds half november 2022 komen er maandelijks 1500 nieuwe attesten voor tijdelijke bescherming bij. Het gaat om een constante evolutie.

Fedasil peilt naar de opvangnood bij tijdelijk ontheemden. Die blijkt vrij laag te zijn en is niet toegenomen. Dat komt doordat wordt gefocust op kwetsbare profielen. Gaandeweg werd het minder evident om proactief bij gemeenten opvangplaatsen te krijgen. Dat betekent geenszins dat er geen opvangplaatsen werden gecreëerd door de gemeenten. Op slide 3 van de presentatie is een curve te zien die een constante instroom van vluchtelingen toont.

1.3. Enkele kerncijfers

Op slide 4 van de presentatie wordt een overzicht gegeven van het aantal tijdelijk ontheemden dat bij de Vlaamse gemeenten werd ingeschreven in het Rijksregister. Op 5 maart 2023 ging het om 53.289 personen die zich inschreven op het Belgische grondgebied, waarvan 31.493 in het Vlaamse Gewest. De doelstelling van 60 procent opvang van tijdelijk ontheemden in Vlaanderen wordt sterk benaderd. Het

Brusselse Hoofdstedelijke Gewest zou instaan voor 10 procent van de opvang en het Waalse Gewest voor 30 procent. Maar uit de cijfers blijkt dat vooral het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest extra inspanningen levert. In Vlaanderen vangt vooral de provincie Antwerpen heel wat tijdelijk ontheemden op. In de stad Antwerpen gaat het om 6800 tijdelijk ontheemden, wat neerkomt op een op de vijf van de tijdelijk ontheemden in Vlaanderen. 69 procent van de tijdelijk ontheemden is meerderjarig en 61 procent is vrouw.

Vandaag worden 7700 tijdelijk ontheemden opgevangen in door de overheid georganiseerde opvangplaatsen. Dat is ongeveer 24 procent. Het gaat om plaatsen in publieke opvang gecreëerd door gemeenten, in de zorg- of logiesector en in de nooddorpen in Mechelen en Antwerpen. Daarnaast is ruim de helft van de opvangplaatsen particulier, weliswaar niet allemaal in gastgezinnen, maar ook in eigen netwerken en in tweede verblijven. Dat aanbod blijkt duurzamer dan oorspronkelijk gedacht, al heeft de spreker zeker begrip voor gastgezinnen die na verloop van tijd hun engagement stopzetten. Tegelijk worden nieuwe gastgezinnen gevonden. Een aantal gemeenten gaat ook actief aan de slag met het begeleiden van tijdelijk ontheemden naar de reguliere huurmarkt. Dat is niet evident omdat een leefloon vaak ontoereikend is en het sterk afhangt van de lokale context.

Er is ook sprake van een uitstroom, die wordt geschat rond de 4000. Samen met Statistiek Vlaanderen maakt het Agentschap Binnenlands Bestuur enkele analyses op het rijksregister. Daar zit altijd wat vertraging op omdat de registraties wat achterlopen. Maar de uitstroom neemt toe.

Wat betreft de verhuisbewegingen zorgt de dalende instroom die zich ook internationaal aftekent samen met de stijgende uitstroom ervoor dat de netto-instroom in Vlaanderen evolueert naar nul. Dat hangt nauw samen met hoe het conflict evolueert. Binnen België kent Vlaanderen een iets grotere instroom, maar dat gaat over enkele tientallen per maand. Dat heeft dus geen impact op de verdeelsleutels tussen de regio's. In Vlaanderen vangen de centrumsteden iets meer dan 40 procent van de tijdelijk ontheemden op. Dat cijfer stagneert.

1.4. Inschrijvingen in het onderwijs

Voor onderwijs is er vooral een stijging merkbaar in het volwassenenonderwijs.

1.5. Tewerkstelling

Het aantal inschrijvingen bij de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding blijft stijgen, evenals het aantal werkervaringen. Vlaanderen scoort beter in vergelijking met de andere regio's. De Vlaamse Regering vroeg aan de taskforce Oekraïne om VDAB bij te staan in het zoeken naar manieren om de drempels naar werk af te bouwen.

1.6. De toekomst

De spreker stelt vast dat de focus verschuift van huisvesting naar opvang en integratie. Daarnaast zijn de lasten ongelijk verspreid over de gemeenten. Uit heel wat gemeenten vertrekken tijdelijk ontheemden waardoor zij de situatie onder controle hebben. Andere gemeenten vangen in verhouding veel tijdelijk ontheemden op. Het ondersteuningsteam van ABB zal die gemeenten nauwer bijstaan.

De taskforce Oekraïne blikte ook terug op de weg die is afgelegd. Daarvoor werden betrokkenen geïnterviewd en dat werd in een publicatie gegoten: 'Eén jaar 'Vlaanderen helpt Oekraïne''. Het dient vooral om de partners in de kijker te zetten.

1.7. Antwoorden op vooraf gestelde vragen

Wat de inschatting van de cijfers over de toekomstige evoluties betreft zegt de spreker zich te baseren op de Celevalrapporten. Het Nationaal Crisiscentrum maakt inschattingen over de evoluties van het conflict in Oekraïne en de impact daarvan op de migratiestroom. In het laatste rapport werd het status-quoscenario naar voren geschoven. Tot eind mei 2023 wordt een gemiddeld aantal registraties van zestig per dag verwacht.

Tot op 28 februari 2023 liepen 5752 telefonische oproepen binnen bij de hulplijnen. Die gingen over huisvesting, crisisopvang, de praktische aspecten van tijdelijke bescherming en psychosociale steun. Men blijft de weg vinden naar de hulplijnen.

De crisistolken zijn niet in loondienst bij het Agentschap Integratie en Inburgering. In het voorjaar van 2022 werden er bij AgII 54 crisistolken opgeleid. 29 van die tolken zijn actief bij de dienst Sociaal Tolken en Vertalen. Bij Amal werden er 15 crisistolken opgeleid, waaronder 5 schakeltolken. Er wordt voorzien in intervisie en kwaliteitsopvolging. Bij Atlas Antwerpen zijn er 32 beschikbare sociaal tolken. In totaal komt dat neer op 76 opgeleide crisistolken die actief zijn op het terrein.

Er zijn 24 actieve gecertificeerde tolken Russisch en 2 actieve gecertificeerde tolken Oekraïens. Daarnaast zijn er nog andere soorten tolken actief zoals 1 gerechtstolk Oekraïens van het nationaal register voor beëdigde tolken en 1 tolk Oekraïens van het Nederlands Register. Verder zijn er nog 2 tolken Oekraïens in opleiding die een versneld certificeringstraject volgen en tijdens hun opleiding inzetbaar zijn. Tot slot zijn nog er 19 personen bezig met het opleidings- en certificeringstraject om sociaal tolk te worden. In 2022 en 2023 was het beantwoordingspercentage voor Russisch 89 procent en voor Oekraïens 61 procent. In 2022 konden 692 van de 1289 niet-beantwoorde aanvragen voor Oekraïens worden doorverwezen naar het Russisch als alternatieve taal. Het beantwoordingspercentage verschilt afhankelijk van het tolktype en ligt lager bij tolken ter plaatse ten opzichte van het afstandstolken. Die trend is ook bij andere talen merkbaar.

De applicatie voor crisiscommunicatie werd tot 26 februari 2023 5006 maal gedownload. Het blijft een praktisch inzetbaar instrument.

Tot eind februari werden 113 nieuwe vrijwilligers toegeleid door de regiocoördinator van de steunpunten van Vluchtelingenwerk Vlaanderen. In totaal werden 109 vrijwilligersorganisaties, 76 middenveldorganisaties en 39 lokale besturen bereikt.

De acties van Vluchtelingenwerk Vlaanderen voldoen aan de vooropgestelde doelstellingen. Ze zorgen voor de uitbouw van een vlotte samenwerking tussen de burgerinitiatieven en de formele actoren, ze linken het hulppotentieel in de regio aan de hulp- en ondersteuningsnoden van de vluchtelingen en ze bieden informatie en ondersteuning op maat aan de regionale burgerinitiatieven. ABB werkt aan een verlenging van de subsidie voor Vluchtelingenwerk Vlaanderen, want dat aanbod blijft noodzakelijk op het terrein.

Wat betreft het team Oekraïne bij AgII zegt de spreker dat er in totaal 68,5 vte werden ingezet. Het volle potentieel is nog niet benut. Het tijdelijke aanbod leunt nauw aan bij het reguliere aanbod. Mocht er nood zijn aan extra trajectbegeleiders in de reguliere werking, dan kunnen die uit het team Oekraïne worden gehaald.

2. Vragen en opmerkingen van de commissieleden

2.1. Tussenkost van Tom Ongena

Uit de toelichting leidt *Tom Ongena* af dat de opvang van de vluchtelingen onder controle is en dat ook wat onderwijs betreft alles vlot verloopt. Maar op het vlak van tewerkstelling blijft men achterophinken. Uit de cijfers blijkt dat er momenteel 1697 personen aan het werk zijn, in oktober 2022 waren dat ongeveer 1000 personen. Dat is geen grote vooruitgang. Er zijn plannen om de inschrijving bij VDAB te verplichten, al stelt de spreker zich de vraag of dat zal helpen, want van de 8390 ingeschrevenen bij VDAB zijn slechts ongeveer 1700 personen aan het werk. Met een inschrijving bij VDAB is de kous niet af. VDAB moet effectief aan de slag gaan met die mensen. Kunnen er meer details worden gegeven over de cijfers over tewerkstelling? Hoeveel van de 8390 ingeschrevenen volgt een opleidingstraject? Bij hoeveel mensen wordt actief bemiddeld naar een job?

In Nederland ligt het aantal Oekraïense vluchtelingen dat werkt veel hoger. Op het moment dat VDAB daarop wordt aangesproken, doet men neerbuigend over de Nederlandse aanpak. Daarnaast worden de gemeenten gefinancierd voor de opvang van Oekraïense vluchtelingen. De vluchtelingen krijgen een equivalent leefloon, waaraan een activeringsplicht kan worden gekoppeld. Moeten VDAB en de gemeenten meer worden geresponsabiliseerd om de doorstroom naar een job te verhogen? Begeleiden de gemeenten vluchtelingen al naar een job?

2.2. Tussenkost van Maaïke De Vreese

Maaïke De Vreese zegt dat Vlaanderen trots mag zijn op de steden en gemeenten, maar ook op de diensten en op alle Vlamingen voor de manier waarop de crisis is opgevangen en hoe in huisvesting werd voorzien. Aangezien er nog dagelijks inspanningen nodig zijn, vraagt de spreker om dat te blijven monitoren en evalueren. Het conflict is nog niet voorbij. Er is sprake van een Russisch offensief rond Bachmoet. Het blijft afwachten wat de impact daarvan zal zijn. Waakzaamheid is geboden.

De spreker is tevreden met de vaststelling dat heel wat Oekraïense vluchtelingen instapten in NT2-trajecten. Dat toont hun bereidheid om Nederlands te leren. Het gaat om ongeveer 15.000 personen, toch een heel hoog getal. Dat staat in schril contrast met het aantal mensen dat tewerkgesteld is. VDAB speelt daarvoor een belangrijke rol. De spreker vroeg de cijfers over de verplichte inschrijvingen van Oekraïners op bij minister Jo Brouns. De Vlaamse Regering is daarmee bezig en VDAB levert grote inspanningen, al kan er nog een tand worden bijgestoken. Ook de lokale besturen moeten er nauwer bij betrokken worden. Polen vangt 300.000 Oekraïense moeders en kinderen op. Daarvan is een groot deel aan het werk omdat daar geen leefloon wordt uitgekeerd. De spreker vraagt aan de minister om de Federale Regering ertoe aan te zetten om het leefloon af te schaffen.

Er zijn ook veel inspanningen geleverd om de Oekraïense vluchtelingen welkom te heten in Vlaanderen door het aanbieden van een inburgeringscursus light. Ze kunnen die vrijwillig volgen. Tegelijkertijd mogen die mensen geen valse hoop krijgen door hun een volledig inburgeringstraject aan te bieden. Het gaat namelijk om een tijdelijk statuut. Als de oorlog voorbij is, zullen heel wat Oekraïners terugkeren. In tussentijd moet volop worden ingezet op het toeleiden van de kinderen naar onderwijs, het aanbieden NT2-trajecten en het toeleiden naar de arbeidsmarkt. Afsluitend drukt de spreker haar steun uit voor alle mensen die inspanningen leveren alsook voor het Oekraïense volk door het uitspreken van de slogan 'Slava Ukraini, heroyam slava' ('Glorie aan Oekraïne, glorie aan de helden').

2.3. Tussenkost van Maxim Veys

Maxim Veys vraagt of er nog signalen komen vanuit lokale besturen dat er voor sommige mensen geen opvang is. Hoe vaak komt dat nog voor?

Jeroen Windey haalt aan dat de lasten tussen gemeenten ongelijk zijn gespreid. Doet dat zich voor in bepaalde regio's? Licht dat aan de grootte van de gemeenten? Hoe probeert de minister daarin te bemiddelen?

Zijn er nog wachtlijsten van mensen die uitstromen uit de particuliere opvang?

Wanneer zal het nooddorp in Gent operationeel zijn?

Eind 2022 was er het probleem van vrije plaatsen die niet konden worden gebruikt. Is dat nog het geval? Zijn er vandaag nog vrije plaatsen?

Oorspronkelijk was de afspraak dat Vlaanderen zou instaan voor 120.000 van de 200.000 plaatsen. Dat zou een inspanning betekenen die drie tot vier keer hoger ligt dan wat er vandaag wordt gedaan. Zou Vlaanderen dat aankunnen?

Odisee Hogeschool maakte een studie over de profielen van de gastgezinnen. Iedereen was het erover eens dat particuliere opvang alleen in nood kan en dat de overheid in eerste instantie daar een rol in moet opnemen. Hoe kijkt de minister naar de opvang door gastgezinnen? Kunnen die mensen eventueel een rol spelen in een buddywerking en bij het begeleiden van nieuwkomers?

2.4. Tussenkost van Staf Aerts

Staf Aerts geeft aan dat heel wat mensen die in een particuliere opvangplaats voorzien zich te weinig gesteund voelen door de lokale en de Vlaamse overheid. Hoe zou de Vlaamse overheid meer kunnen doen voor die mensen? Is er zicht op de steunvragen? Hoe kan de particuliere opvang worden begeleid naar de reguliere opvang?

3. Antwoorden van de genodigden

3.1. Antwoorden van Jeroen Windey

Jeroen Windey zegt de detailcijfers over de begeleiding naar werk te zullen opvragen bij VDAB. Binnen de taskforce Oekraïne wordt vaak gekeken naar de vergelijking met Nederland. Er werden twee uitwisselingen gedaan met de Nederlandse collega's. Daaruit blijkt dat de hoge cijfers in Nederland moeten worden gerelativeerd. De cijfers die de taskforce Oekraïne recent kreeg, tonen een grotere arbeidsmarktparticipatie in Nederland, maar daar zitten dubbeltellingen in. Momenteel wordt dat uitgeklaard zodat er goed kan worden vergeleken.

ABB krijgt relatief weinig signalen van lokale besturen dat er zich mensen aanbieden zonder opvang. Soms loopt een bepaalde vorm van opvang ten einde en stromen er nog altijd nieuwe mensen in. Dat laatste verloopt meestal via het netwerk van de betrokkenen zelf. Via mensen die hier al aanwezig zijn, komt men bij de bevoegde diensten terecht. Als er niet meteen een oplossing voorhanden is, wordt het VLOT ingeschakeld.

Bij de ongelijke spreiding van de lasten is er geen sprake van regionale verschillen. De steden vangen veel mensen op, maar dat geldt ook voor een aantal kleine gemeenten. Zo levert Damme proportioneel veel inspanningen wegens de aanwezigheid van grote collectiviteiten op het grondgebied. Of dat tot problemen leidt, hangt ook af van hoe men er lokaal op is georganiseerd en van de lokale slagkracht.

De gemeenten zijn op de hoogte van waar de gastgezinnen zich bevinden. Bij de uitstroom uit de particuliere opvang wordt in dialoog gegaan om oplossingen te vinden. Dat verklaart ook het slinken van de buffers. Er wordt aangegeven dat men liever plaatsen voorbehoudt voor herhuisvestingsvraagstukken dan voor nieuwe instroom.

Wat betreft de vrije plaatsen in de huisvestingstool gaan gemeenten minder pro-actief plaatsen registreren. Ze zijn daartoe niet verplicht en er hangen geen consequenties vast aan het niet registreren van vrije plaatsen. Toch slinken de buffers doordat de plekken in de tool worden geactiveerd. In maart 2023 waren er 369 beschikbare slaapplekken in de tool.

Eind april 2023 wordt de oplevering van de eerste fase van het Gentse nooddorp voorzien. De ingebruikname staat gepland voor mei 2023. Dan zullen vijftig woonunits klaar zijn, wat goed is voor 214 slaapplekken.

De spreker zegt dat Vlaanderen de maximale opvang van 120.000 vluchtelingen zou hebben aangekund. Maar de context van vandaag verschilt van die uit de beginfase. Als er morgen plots 30.000 vluchtelingen zouden aankomen in Vlaanderen, dan weet de spreker niet meteen hoe die kunnen worden opgevangen. Maar bij een hoge urgentie wordt alles eraan gedaan om een oplossing te vinden.

Het onderzoeksrapport van de Odisee Hogeschool is genuanceerder. De globale evaluatie van de particuliere opvang is eerder positief, maar er zijn een aantal aandachtspunten. De spreker denkt niet dat er onvoldoende ondersteuning wordt geboden. In eerste instantie wordt de link gelegd tussen de particuliere opvang en de lokale besturen. De spreker geeft aan open te staan voor suggesties over de aanpak van bepaalde pijnpunten.

3.2. Antwoorden van minister Bart Somers

Minister *Bart Somers* zegt dat de tewerkstellingscijfers van Oekraïense vluchtelingen in Nederland erg hoog waren en ondertussen gecorrigeerd zijn. Maar de realiteit is dat er in Nederland opvallend meer Oekraïense vluchtelingen aan de slag zijn. Er is dus werk aan de winkel in Vlaanderen. Tegelijk zegt dat iets over de manier waarop de Vlaamse arbeidsmarkt is georganiseerd. Samen met minister Jo Brouns zal dat worden aangepakt. Mensen die een beroep doen op een leefloon en een arbeidsactieve leeftijd hebben, moeten arbeidsbereid zijn. Een OCMW kan van die mensen eisen dat ze beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt zodat ze niet langer een beroep moeten doen op de steun vanuit de gemeenschap. Er is ook een cultuuromslag nodig bij sommige lokale besturen, waarbij actiever moet worden ingezet op die arbeidsbereidheid. Vandaag kampen heel wat bedrijven met een tekort aan arbeidskrachten. Tegelijkertijd zijn er nog veel mensen die leven van een leefloon.

Een inschrijving bij VDAB is op zich onvoldoende. Een lokaal bestuur zou kunnen zeggen dat een leefloner na de inschrijving bij VDAB voldoet aan de activeringsverplichting. Als VDAB onvoldoende aan de slag gaat met de betrokkene, dan verandert er niets. De minister haalt het voorbeeld aan van een stad die in 2014 als eerste een contract aanging met VDAB om die mensen te begeleiden. Enkele jaren later zette de stad die samenwerking stop omdat het begeleiden vaak niet verder ging dan een inschrijving bij VDAB. De stad nam het heft zelf in handen en werkte samen met private partners, met als resultaat dat het aantal leefloners met 11 procent daalde – en dat terwijl in sommige steden die actief samenwerken met VDAB het aantal leefloners steeg. Uiteraard is er geen sprake van een omgekeerde correlatie tussen het inschrijven bij VDAB en het vinden van werk, maar het toont dat er werk aan de winkel is. Door het debat dat de laatste maanden wordt gevoerd in het Vlaams Parlement is VDAB gemotiveerd om dat te verbeteren. Samen met

minister Jo Brouns wordt gewerkt aan een aanklampend beleid vanuit de gemeenten en VDAB. Ook de werkgevers dragen daarin een verantwoordelijkheid. Ze moeten de ruimte bieden aan mensen om Nederlands op de werkvloer te leren. Veel mensen zijn in staat om te functioneren, al is het in een job onder hun kwalificaties. Het is geen schande om eenvoudig werk te doen als men de taal nog niet machtig is. Zo kan een inkomen worden opgebouwd en Nederlands worden geleerd.

Momenteel stapten er 9122 Oekraïners op vrijwillige basis in een introductietraject met een cursus maatschappelijke oriëntatie op maat. Dat is 43 procent van alle Oekraïense vluchtelingen. 70 procent van de volwassenen kwam langs bij de agentschappen Integratie en Inburgering om Nederlands te leren of te oefenen. De kinderen krijgen Nederlandse les op school. Er mag niet worden vergeten dat het om mensen in een precair statuut gaat. Als de context in Oekraïne terug veilig is, loopt de verblijfsvergunning af. De verblijfsvergunningen gelden voor één jaar. Misschien zet de Europese Unie de deur open voor een verlenging. Hoe langer de mensen hier zijn, hoe groter de kans wordt dat ze hun leven in Vlaanderen verder opbouwen.

Meer dan 40 procent van de vluchtelingen wordt opgevangen in de centrumsteden. Het grootste aantal wordt opgevangen in Antwerpen, Gent, Mechelen en Leuven. De minister gelooft ook dat Vlaanderen, indien nodig, 120.000 vluchtelingen zou kunnen opvangen. Dan zou opvang onder andere in sporthallen moeten worden georganiseerd, al zal dat niet lukken op de wijze waarop de opvang nu wordt gedaan.

Het valt op dat sommige mensen in de particuliere opvang dat lang volhouden. Zij doen dat met hart en ziel, terwijl anderen ermee worstelen. Dat hangt onder andere af van de woonomstandigheden en de mensen die worden opgevangen. De opvang van vluchtelingen is niet alleen een taak van de overheid. Het is mooi om te zien dat ook de gemeenschap bereid is om mensen op te vangen. Dat garandeert het draagvlak. In het begin werden materiaal en geld ingezameld, in sommige gemeenten zijn er verwelkomingscomités en mensen gaan vrijwillig lesgeven in de nooddorpen. Dat engagement is cruciaal.

4. Bijkomende vragen van de commissieleden

4.1. Tussenkost van Maxim Veys

Maxim Veys zegt dat hij in 2015 tijdens de oorlog in Syrië kabinetschef van het OCMW was. Op dergelijke momenten kan een lokaal bestuur zorgen voor de verbinding en de coördinatie van de krachten vanuit het middenveld. De mensen uit gastgezinnen zouden zeker passen binnen het buddyproject. Zal de minister beroep doen op de poule van geëngageerde burgers?

4.2. Tussenkost van Maaïke De Vreese

Maaïke De Vreese gaat ervan uit dat heel wat Oekraïense vluchtelingen op termijn willen terugkeren. Wordt er gepolst in welke mate mensen de wens hebben om terug te keren? Worden die mensen dan uitgeschreven uit het bevolkingsregister? Weten zij dat ze dat moeten aangeven bij steden en gemeenten? Het kan namelijk niet de bedoeling zijn dat mensen na vertrek nog altijd een of andere uitkering blijven ontvangen.

De spreker was de eerste die de activeringscijfers bij VDAB opvroeg en pleitte voor een verplichte inschrijving bij VDAB om daarna activerend te werken. Eindelijk wordt dat in regelgeving omgezet. De lokale besturen hebben daar ook een belangrijke rol in te spelen. Voor iedere Oekraïner krijgen steden en gemeenten 125 tot 135 procent extra van het leefloon. Dat werkt niet activerend. Ook het systeem

van een leefloon zet mensen niet aan tot activering, wat het moeilijk maakt voor die mensen om deel uit te maken van de samenleving.

4.3. Tussenkoms van Tom Ongena

Tom Ongena apprecieert het voluntarisme van de minister en zegt dat met de middelen die Vlaanderen vandaag heeft meer resultaten zouden moeten worden geboekt. Vlaanderen loopt achter op Nederland. De verwachtingen tegenover VDAB moeten omhoog en de OCMW's moeten meer worden geresponsabiliseerd. Een leefloon wordt niet zomaar gegeven, dat is gekoppeld aan de activeringsplicht. Zal de minister daartoe initiatieven nemen?

5. Aanvullende antwoorden van de genodigden

Jeroen Windey zegt dat er geen kwantitatieve metingen worden gedaan naar de intentie om terug te keren. Dat komt wel naar boven in gesprekken met gemeenten. Het statuut is verlengd tot 2024. Er komen wel signalen dat sommige mensen minder geneigd zijn om terug te keren doordat de kinderen hier naar school gaan of doordat hun eigendom in Oekraïne vernield is.

Het is in het belang van de gemeenten om de uitschrijvingen goed op te volgen. Dat is een klassiek pijnpunt, ook voor niet-tijdelijk ontheemden. Via de burgerlijke stand komt dat tot bij de gemeente. ABB bekijkt met de VVSG of er procedures zijn die onder de aandacht moeten worden gebracht. ABB sensibiliseert daarover wanneer het in contact treedt met de gemeenten.

De VVSG bekijkt met haar leden hoe met de activeringsplicht aan de slag kan worden gegaan. In het begin stelde men zich terughoudend op, maar nu zitten daar veel verschillen op. Sommige gemeenten gaan er actief mee aan de slag door onder andere jobbeurzen te organiseren.

Minister *Bart Somers* bevestigt dat beeld. Er moet worden gezocht naar structurele oplossingen. Niemand is euforisch over het huidige activeringsbeleid. Dat kan en moet sneller en beter. Het inburgeringsbeleid is erop gebouwd om dat te versnellen voor de inburgeraars. Maar er zijn nog andere groepen in de samenleving die moeten worden geactiveerd. Er wordt gestreefd naar een activeringsgraad van 80 procent. Maar alle ministers binnen de Vlaamse Regering zijn daarvoor geëngageerd.

De minister antwoordt dat hij de geëngageerde burgers zeker niet zal vergeten, maar die gaan als gastgezin al een zwaar engagement aan. Ook andere mensen in de samenleving zijn bereid om hun steentje bij te dragen.

Er zijn geen gestructureerde cijfers over het aantal mensen dat terugkeerde naar Oekraïne. Er is weet van ongeveer 3600 personen die België intussen verlieten. Gemeenten volgen dat vaak goed op en blijven waakzaam vanuit financieel oogpunt. Al moet er permanent worden gemonitord.

Kris VAN DIJCK,
voorzitter

Maaïke DE VREESE,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

ABB	Agentschap Binnenlands Bestuur
AgII	Agentschap Integratie en Inburgering
Amal	Agentschap Integratie en Inburgering Gent
Fedasil	Federaal Agentschap voor de Opvang van Asielzoekers
NT2	Nederlands als tweede taal
VLOT	Vlaams ondersteuningsteam
vte	voltijdsequivalent/voltijdequivalent
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten